

Att få rikta strålkastaren på dem som inte står i rampljuset har varit det finaste under de här åren

TEXT JANE MORÉN

Ett fullspäckat nummer igen! Den idé med tidskriften KLASS vi tog på oss att förverkliga 2015, blev verklighet och mycket mer därtill. Tidningen fyllde ett tomrum som vi inte visste hur stort det var förrän vi började.

När jag sitter och skriver den här ledaren är det lördagsmorgon. Som så ofta under de här åren har jag ägnat hela helgerna åt arbetet med KLASS. Jag har lett arbetet med tidningen i 21 nummer under drygt fem års tid. Jag räknar tillbaka och inser att det också har gått drygt ett decennium sedan jag började engagera mig i Föreningen Arbetarskrivare som ger ut KLASS. Nu är det dags för mig att stiga åt sidan efter många års arbete för mina arbetarsystrar och arbetarbröder.

Det är lördagen före årets bokrea och mina tankar vindlar framåt och bakåt och fastnar i unga år, då jag läste recensioner och sprang och handlade det som rekommenderades av de stora kulturredaktionerna. Inte sällan blev jag besviken. Även om böckerna var skickligt skrivna, med fina gestaltningar så räckte det inte alltid. För frågorna var andra än de jag hade, människorna i böckerna andra än de som jag identifierade mig med. Utbudet var dominerat av medelklassen. Både de som skrev och de som valde ut vilken litteratur som skulle lyftas.

Jag tänker på det här när jag läser två kulturartiklar i Aftonbladet av Kristoffer Andersson där han bland annat pekar på medelklassens dominans och ekonomins betydelse för att alls kunna skriva, ”medelklass skriver för medelklass”, skriver han.

FÖR ATT BRYTA ett mönster som satt arbetarklassens kulturutövare och redaktionsmedarbetare i minoritet, vilket visat sig i olika undersökningar vara ännu mer utbrett än man befarat, måste man aktivt ge plats, bryta invanda mönster, uppmuntra. Det har föreningen gjort i 30 år. Föreningen

jubilerar i år! Grattis till denna unika förening som samlar författare och blivande författare med arbetarklassbakgrund och andra intresserade av arbetarlitteratur och litteratur med klassperspektiv.

Det är en viktig uppgift att envetet lyfta fram arbetarklassens kulturutövare ut i ljuset att ta plats så att medelklassens dominans minskar, utbudet blir bredare och bilden därmed mer hel, inkluderande och sann.

Att få rikta strålkastaren på dem som inte står i rampljuset har varit det finaste under de här åren med KLASS. Vi har lyst upp dunkla och dolda gränder, gått tillbaka i historien, blickat framåt och letat upp sådant ingen skrivit om eller skrivit lite om. Andra, mycket större tidningar, har inspirerats av oss.

UNDER DE HÄR ÅREN, när vi har kunnat nå ut med en tidskrift som fått så mycket fin uppmärksamhet och till och med kulturtidskriftsstöd, finns alltid risken att arbetarklassen trängs undan, det ligger i hela klassproblematiken; vilka som har svårt att stiga fram och ta plats, vilka som lättare tar sig utrymme, har vana att vara i majoritet och ha företrädesrätt.

”Såna som jag skriver inte böcker – det är i alla fall vad min hjärna säger åt mig hela tiden.” Så börjar boken *Fattigsafari* av rapparen Darren Mc Garvey. Uppvuxen i fattig arbetarklass vet han varför folk från dessa utsatta områden känner sig så arga och förbisedda. Men sällan frågar någon efter deras åsikt.

Det handlar om klass rent konkret – på redaktioner och förlag och som sedan speglas i de övriga samtalen. Här hoppas jag att föreningen och KLASS alltid ska föregå med gott exempel: det vill säga alltid värna om att ha en majoritet med arbetarklassbakgrund i ledningen.

Bokbranschen skakar, biblioteken rasar, kulturdöden bland tidskrifter är utbredd. Läget blir allt allvarligare. Men motkrafter kämpar på. Delta du också. Till exempel i Författarförbundets bibliotekskampanj *Rusta biblioteken för det*

demokratiska uppdraget. Det pågår också ett uppdrag för att stoppa nedläggningen av arbetarrörelsens arkiv och bibliotek. Ett annat bibliotek har nyligen återuppstått efter lång kamp. Brunnsviks berömda bibliotek, som efter ett politiskt beslut för några år sedan vräktes i en öppen container, nyinvigdes nyligen.

NU HAR NI ALLTSÅ det 21:a numret av den unika tidskriften KLASS i er hand. Ni kommer få träffa många intressanta människor här mellan papperssidorna, både i intervjuer, krönikor och i skönlitterära texter. Till exempel författaren Mary Andersson som började skriva under en arbetslöshet i 40-årsåldern och bland annat skrev om asbestarbetarna. Hennes författarskap lyckades sätta ljuset på missförhållanden och få till förändringar för arbetarna. I början av det här året gick hon bort, 90 år gammal. En annan som vi får bära i minnet är Ola Magnell, vars texter och musik uppskattas av så många.

Vi har tema Liv från olika perspektiv. Mika Ihanus, som nyligen debuterat med en roman, skriver om livet som funktionshindrad – att ständigt försöka hävda rätten till ett eget liv. De skrivna orden har varit hans räddning och passion. Födseln och livets början har intresserat barnmorskan och författaren Pia Höjeberg som skrivit många böcker i ämnet. Nyligen lyfte hon in barnmorskornas liv i skönlitteraturen. Helene Rådberg är aktuell med en bok om sin mammas psykiska sjukdom och konsekvensen av den och Linnea Swedenmark gestaltar livet som vårdbiträde i hemtjänsten i poesi.

Vi har många bildkonstnärer med i detta nummer. Utöver illustratörerna åt vårt skönlitterära material, Erling Öhrnell och Kristoffer Nilsson, går vi på utställning med Dine Malmsten som målar förorten där hon bor och berörs av Jean Hermansons porträtt av arbetarklassen. Vi får också veta mer om Tsotsilerna av Oscar García och om att hitta sin personliga röst av Andreas Svanberg.

Många möten mellan dig som läser det här och de som ljuset lyser på i detta nummer.

I och med denna text lägger jag ifrån mig redaktionspenan och kameran. Jag kommer kanske skriva här ibland, men rollen som ansvarig för redaktionens arbete lämnar jag nu, tillika min post som webbredaktör för tidskriftenklass.se, Facebook-sidan och Instagramkontot.

Det är en viktig uppgift att envetet lyfta fram arbetarklassens kulturutövare ut i ljuset att ta plats så att medelklassens dominans minskar, utbudet blir bredare och bilden därmed mer hel, inkluderande och sann.

NU VILL JAG BARA VARMT TACKA alla underbara och fina medarbetare genom åren för ert arbete, alla inspirerande personer jag fått träffa och intervjuat i härliga samtal på caféer, i härbren, höghus och arbetarbostäder, i stad, förort och på landsbygd, i kök och vardagsrum, över olika telefonlinjer, på mejl och i vanlig brevpост. Stort tack också ni härliga medlemmar i föreningen som gett mig varm gemenskap, omtanke och igenkänning och ni fantastiska läsare under de här åren för idéer och rosor och det fina i att bara veta att ni funnits därute och väntat och längtat.

Vad drömde vi om när vi var små, kanske vågade oss in hos Syon? Fingrar som vägledde oss bland de små häftena med yrken som Frisör, Djurskötare, Kock. Där tog det stopp. Allt annat var liksom sakerna på NK, bara något våra ögon svepte över, vidare mot PUB. Det var på den tiden EPA fanns. Och varuhuset hade billiga lunchserveringar på andra våningen där gamla skönt changserade servitriser portionerade upp maten medan de rökte. Så minns jag det. Men jag vet inte om vi någon gång åt där. Mamma tog kanske en kaffe, vi fick dela på en Zingo, så var det nog. Det var som en fest. Hela livet tändes upp och allt var plötsligt möjligt mitt i den där klunken och mamma i fina lördagskläder och hon hade portmonnän med sig.

Jane Morén

Chefredaktör KLASS nr 1/2015–1/2020, styrelseledamot i Föreningen Arbetarskrivare 2009, 2011–2016. janemorenmedia@gmail.com

